

Nyhetsbrev för

PKC i Stockholms län

2018-01-18 Årgång 4, nummer 1

Palliativt Kunskapscentrum i Stockholms län, ett samarbete
med kommuner i Stockholms län och Stockholms läns landsting

Hemsida: pkc.sll.se Kontakt: pkc.slso@sll.se Ansvarig utgivare: Peter Strang

Farmakologisk smärtbehandling

Nytt om smärta!

2017

2017 var ett spännande år för PKC. Intresset för våra PO-utbildningar (palliativt ombud), seminarier, utbildningsvideon och web-program var stort och antalet prenumeranter för vårt Nyhetsbrev är nu över 3000! Höstterminen avslutades med vår årliga PKC dag, med närmare 900 deltagare. Utvärderingen var mycket positiv!

Web: Smärta i palliativ vård

Under vårterminen kan vi erbjuda flera intressanta seminarier, v.g. se datum och titlar i rutan bredvid. Vi lanserar också vår nya [webbutbildning om att lindra smärta i palliativ vård](http://www.pkc.sll.se/webbutbildning-om-att-lindra-smarta-i-palliativ-vard) (goo.gl/KhS46y) idag! Utbildningen består av tio avsnitt: nio kortfilmer och ett patientfall. Kortfilmerna behandlar smärta på flera plan; om allt från smärtans lidande till att analysera och behandla smärta. Till varje kortfilm finns en textad version som är mer utförlig, och dessutom finns det fördjupningstexter att läsa om du vill veta mer. Vill du lära dig

Viktiga datum

Aktuella utbildningar hos PKC

- 13 feb Att vara barn eller ung vuxen när en förälder är svårt sjuk eller dör
- 20 feb Grundläggande palliativ vård – undersköterskans roll
- 07 mar Palliativ vård för chefer och ledare
- 13 apr Kirurgiska ingrepp med palliativ avsikt
- 27 apr Smärtbehandling i palliativ vård
- 25 maj Palliativ vård för läkare på akutsjukhus

mer om smärta, anordnar vi ett [halvdagsseminarium fredagen den 27 april](http://www.pkc.sll.se/halvdagsseminarium-fredagen-den-27-april) (goo.gl/ZjCiGH).

Bästa hälsningar,

Fredrik Sandlund

Verksamhetschef

Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län

Farmakologisk smärtbehandling

Av: Peter Strang, vetenskaplig ledare, PKC

I vårt nya webbprogram "Lindra smärta i palliativ vård" (goo.gl/KhS46y), som tagits fram av PKC-medarbetarna Erika Berggren och Peter Strang och som producerats av GRADE, tar vi upp flera viktiga aspekter på smärta, bl.a. vad smärta egentligen är, hur smärta och lidande samvarierar, hur man gör smärtanalys och utvärderar smärtan, samt hur man behandlar smärta. I två tidigare nyhetsbrev har vi beskrivit *Smärtans dimensioner* i PKC:s Nyhetsbrev #6 (goo.gl/cFPFxA), samt *Smärta och lidande* i PKC:s Nyhetsbrev #2 (goo.gl/cVCPpn). I detta brev ger jag därför en kort beskrivning av farmakologisk smärtbehandling.

"Nociceptiv och neuropatisk smärta kräver olika typer av läkemedelsbehandling!"

Smärttyper

Inför valet av läkemedel, bör man göra en smärtanalys för att bedöma smärtans karaktär. Vi brukar skilja mellan två huvudgrupper: nociceptiv smärta och neuropatisk smärta. Nociceptiv smärta innebär skadad vävnad, men ett friskt nervsystem. Exempel på detta är till exempel smärta vid muskel och ledvärk eller vid cancer. Neuropatisk smärta betyder att smärtan uppstår på grund av skador i tunna nerver, nervrötter eller i det centrala nervsystemet. Att skilja på dessa smärtor är viktigt, eftersom smärttypen avgör val av läkemedel. Vill du veta mer om smärtanalys kan du lyssna på avsnittet "Analysera smärta" i vårt webbprogram (goo.gl/KhS46y).

Nociceptiv smärta

Nociceptiv smärta är den vanligaste smärttypen vid diagnoser som cancer, rygg och ledvärk, osteoporos och ALS. Om smärtan/värken sitter i muskler, leder eller i skelettet ("somatisk smärta"), kan den antingen vara av molande, konstant typ eller tydligt rörelseutlöst.

Molande konstant värk

Om smärtan är relativt konstant, dvs. att den finns där hela tiden och att den inte påverkas särskilt mycket av rörelser, då är den ofta relativt lätt att behandla. I lättare fall räcker det med paracetamol (Alvedon, Panodil osv) i vanlig dosering enligt FASS. Detta råd gäller även enklare fall av smärta vid cancer. Paracetamol har relativt få biverkningar även hos äldre personer. Om paracetamol inte räcker till, bör man överväga tillägg med något av morfingruppens preparat. För fördjupning: se avsnitt 8 "Behandla smärta – morfingruppens preparat", i webbprogrammet (goo.gl/KhS46y).

"Vid molande konstant värk fungerar paracetamol och morfinpreparat; vid rörelseutlöst smärta är anti-inflammatorisk behandling effektivast"

Visceral smärta

Visceral smärta är smärta som uppstår i bukhålans organ, lungsäck eller i hjärtsäck. Om smärtan är molande kan man behandla smärtan som ovan (molande konstant värk eller inflammatorisk smärta). Det händer emellertid att patienter med spridd cancer i bukhålan får smärttillstånd som beror på att tarmväggen, njurvägar eller gallvägar påverkas av tumörväxten. Då kan det uppstå inslag av kolik eller spasm. Sådan smärta kan behandlas med läkemedel såsom NSAID preparat (Toradol, dvs ketorolak) eller med butylskopolamin

(Buscopan). Effekten kan vara dramatisk! Som vid all läkemedelsanvändning bör man läsa FASS både med avseende på indikationer och möjliga biverkningar och varningar.

”Smärta i buken kan bero på kolik!”

Neuropatisk smärta

Vid neuropatisk smärta är själva nerverna, nervrötterna eller CNS skadat och då uppstår andra typer av smärtmekanismer. Det innebär att vanliga smärtstillande läkemedel ibland inte fungerar alls, man måste välja andra preparat.

Erfarenhetsmässigt vet vi att om den handlar om en relativt nyttillkommen komponent med nervsmärta och om det är en pågående nervskada (vilket är vanligt vid cancer), kan morfingruppens preparat ha effekt, men då krävs ofta högre doser. Ofta behövs specialpreparat som gabapentin (Neurontin), pregabalin (Lyrica), tricykliska antidepressiva, eller eventuellt tapentadol (Palexia). Vid neuropatisk smärta som beror på cancer kan även kortison i högdos ha effekt, men dessa smärtor är generellt sett svårbehandlade och kräver special-kunnande. Mer detaljerad information finns under ”Läs mer” nedan.

Läs mer

Strang Peter: *Cancerrelaterad smärta. Onkologiska och palliativa aspekter. 2:a upplagan, 2012. Studentlitteratur.*

Tips: 5:e nationella konferensen!

Miss inte att anmäla dig till den 5:e Nationella konferensen i Palliativ vård 2018, förlagd på Folkets Hus i Stockholm den 21–22 mars 2018.

https://mkon.nu/5e_nationella_konferensen_for_palliativ_vard

Besök pkc.sll.se för mer palliativ information

PKC:s syfte är att utgöra en kunskapsbank för palliativa frågor. Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län samfinansieras av Stockholms läns landsting samt kommunerna Danderyd, Ekerö, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Solna, Stockholm och Vaxholm.

Kontakt: pkc@sll.se
Dela utskicket

